

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ: АСПЕКТ ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

О.Ф. АЛЕКСАНДРОВА, В.М. АЛЕКСАНДРОВ

Україна, м.Запоріжжя, Запорізький національний університет

Спрямованість сучасної освіти на всебічний розвиток особистості майбутнього вчителя, формування його гуманістичного світогляду, творчих здібностей пов'язано з переосмисленням вимог до цієї професії. У структурі нових вимог, поряд з технологічними та іншими знаннями, уміннями й навичками з предметної сфери діяльності вчителя важливого значення набуває система його філософських, етичних та психолого-педагогічних поглядів і переконань

Процес фахової підготовки майбутніх педагогів у вищій школі має бути зорієнтовано на формування такої системи гуманістичних цінностей, яка б відповідала актуальному завданню сучасності – вихованню активних, відповідальних, ініціативних, творчих фахівців освіти, здатних до професійного росту та саморозвитку.

У зв'язку з зазначеним, багато науковців погоджуються в тому, що новими цінностями педагогічної освіти мають стати цінності екзистенціального проектування особистості самого вчителя (самопізнання, рефлексія, знаходження особистісних смислів педагогічної діяльності, творчий потенціал, особистісно орієнтований характер педагогічного процесу). Професійна діяльність вчителя має бути, в першу чергу, спрямованою на учня і лише потім на себе, а далі на навчальний предмет. Така спрямованість передбачає використання нової моделі освіти.

У новій моделі освіти змінюється структура освітнього процесу. Якщо структура традиційної освіти була такою: предмет, вчитель, вихованець, то модель нового освітнього процесу така: вихованець, покликання, предмет, урок, вихованець. У традиційній системі освіти предмет для виховання задається зовнішніми цілями і не впливає на мотивацію та цікавість. Нова освітня модель має враховувати зацікавленість та мотивацію студента, і тільки після цього продумано вводити фаховий предмет.

Педагогам, які працюють у вищій школі, необхідно втілювати нові цінності освіти як засоби педагогічної підтримки індивідуального розвитку особистості; володіти методами, прийомами педагогічного впливу і взаємодії з вихованцями. Однак, успішна реалізація нових методів та прийомів неможлива без усвідомлення їхньої сутності, значущості, місця у виховному процесі, тому введення окремих елементів розвиваючих технологій у навчально-виховний процес без знання основ їхнього ціннісного значення, не сприятиме оновленню діяльності педагога на гуманістичних засадах. Найважливіша умова вдосконалення процесу вищої освіти – це надання йому гуманістичної спрямованості, засвоєння ціннісно-змістовного значення нових педагогічних ідей.

Для того, щоб гуманітаризація професійної підготовки у вищому навчальному закладі не була формальною необхідно всі компоненти загальної професійної освіти орієнтувати на розуміння соціоприродної сутності людини, залучення майбутніх спеціалістів до культури як до живого світу людських цінностей, гуманістичного стилю спілкування, взаємодії. В період демократичної перебудови суспільства, гуманізації суспільних відносин, вища освіта перестає бути лише професійною вона стає часткою загальної культури людини, що забезпечує творчу спрямованість професійної діяльності в майбутньому.

Доцільно зазначити, що освіта, соціалізація, розвиток, виховання впливають на молоду людину з однаковою метою якомога повнішою реалізацією себе в суспільстві. При цьому, розвиток звернено на те, що вже властиво людині, а виховання звернено на ті якості, якими вона не володіє, але вони існують в суспільній моралі, етичних нормах, якостях інших людей [1]. Духовне та культурне становлення особистості майбутнього вчителя можна розглядати як процес засвоєння педагогічних знань, суспільних цінностей, соціальних норм і правил, відносин з іншими людьми, усього що дозволяє орієнтуватися у світі і сприяє самореалізації [2]. Особистісні якості та індивідуальні доповнюють одне одного, тому в педагогіці досліджується виховання особистості,

розвиток індивідуальності, навчання як процес передачі культури (соціального досвіду). Виховання надає якостям індивіда моральне спрямування, більш чітко окреслює індивідуальний розвиток. У своїй єдності розвиток, соціалізація, виховання складають сутність формування особистості. Всі ці процеси є взаємопов'язаними, а педагогічна діяльність може суттєво впливати на них. У своїй сутності розвиток та виховання складають сутність онтогенезу особистості. Зважаючи на зазначене, стратегічну мету фахової підготовки на педагогічних спеціальностях можна визначити як формування творчої особистості майбутнього вчителя.

Видатний український педагог В.О. Сухомлинський розглядав навчання й виховання не як просту передачу знань і механізм засвоєння соціального досвіду, а як світ складних людських взаємин та духовного вдосконалення. Сутність духовного вдосконалення полягає у переході виховних цілей у внутрішній світ особистості [3] .

Враховуючи важливість виховного процесу в вищому навчальному закладі, необхідно відзначити систему виховної роботи. У більшості педагогічних вузів існує теоретична основа – сформульовані мета, завдання, пріоритетні види діяльності; є традиції, студентські гуртки, визначаються проблеми, над розв'язанням яких працює склад викладачів, визначена стратегія, проводяться різноманітні виховні заходи. Все це значно полегшує та сприяє формуванню системи цінностей, ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців, яке відбувається в жорстких умовах протистояння гуманних та антигуманних цінностей суспільства, в умовах переорієнтації суспільної свідомості з ціннісних систем духовного характеру на матеріальні. Процес виховання не охоплює всі можливі впливи на особистість, тому лише сприяє соціалізації особистості. Об'єкт виховання одночасно виступає суб'єктом. Це означає, що цілеспрямований вплив на особистість передбачає його активну позицію. Виховання не повинно бути засобом урегулювання основних стосунків у суспільстві, воно має сприяти реалізації особистості. Одним із головних завдань виховання є його соціальне самовизначення, яке залежить від здійснення наступних умов:

1. Залучення молодих людей до соціальних стосунків, тобто створення особистісного ставлення до дійсності, яка об'єднує в собі об'єктивний та суб'єктивний компоненти. Об'єктивний компонент – це діяльність особистості, суб'єктивний компонент – це ставлення особистості до даної діяльності.

2. Самореалізація особистості в процесі суспільної взаємодії. Така умова передбачає можливість якомога повніше визначити себе в стосунках з оточуючими людьми.

Виконання такого завдання стає можливим за умови реалізації принципів гуманістичного виховання, спрямованих на формування такої системи цінностей майбутніх вчителів, яка буде визначати їхню гуманістичну позицію та сприяти розвитку творчих здібностей майбутніх вчителів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гевко О. І. Національно-патріотичне виховання студентів вищих педагогічних закладів засобами декоративно-ужиткового мистецтва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13. 00. 07 “Теорія і методика виховання” / О. І. Гевко. – К., 2003. – 20 с.
2. Кузнецова О. Дослідження ціннісних орієнтацій студентів педагогічних вищих навчальних закладів / О. Кузнецова // Початкова школа – 2003. – №9. – С. 24-26.
3. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості // Вибрані твори : у 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 1. – 654 с.